

T

Thai Contemporary Music in Thai Society

Chaomanat Prapakdee^{1,*} and Kittikorn Nopudomphan²

Received: March 9, 2023 Revised: May 21, 2023 Accepted: May 30, 2023

Abstract

This research article is part of a thesis on contemporary Thai music in the context of Thai society. The objective is to study the meaning, status and cultural context of contemporary Thai music by collecting information from documents and interviews using popular culture concepts. The results of the study were as follows: 1) The meaning of contemporary Thai music is divided into 5 categories: Interpretation of contemporary Thai music according to Western art academic principles, Contemporary Thai music in the context of musical history, Contemporary Thai music in the dimension of controversial meaning, new areas and roles of presentation, Valuable contemporary Thai music and contemporary Thai music with a flowing meaning or no definite meaning. 2) The status of contemporary Thai music has different contexts depending on the history and purpose of the user such as being a symbol of civilization and modernity of Siam in the colonial era. It is also a tool to drive government policy and political community groups as well as represents modernity and internationality and 3) In terms of cultural context of contemporary Thai music, it was found that contemporary Thai music is valuable popular culture which has important components, including an idea to form a band, talented band members, musical instruments or materials to create a variety of works and a concept for creating musical works. There are also songs, knowledge, practice, roles and responsibilities in society and various distribution channels. There are additionally design, plan for presentations and people involved besides the music society and have a belief system.

Keywords: Thai contemporary music, Thai society

¹ Doctoral of Arts Program in Arts and Culture Research, Faculty of Fine and Applied Arts, Srinakharinwirot University

² Faculty of Fine and Applied Arts, Srinakharinwirot University

* Corresponding author. E-mail: newlccs@hotmail.com

ดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบทสังคมไทย

เชาวน์มนัส ประภักดิ์^{1*} และ กิตติกรณ นพอุดมพันธุ์²

วันรับบทความ: March 9, 2023 วันแก้ไขบทความ: May 21, 2023 วันตอบรับบทความ: May 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่องดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบทสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย สถานภาพ และบริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์โดยใช้แนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม ผลการวิจัย พบว่า 1) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัย แบ่งออกเป็น 5 ชุดความหมาย ได้แก่ การให้ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยตามหลักการทางวิชาการศิลปะตะวันตก ดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบททางประวัติศาสตร์ดนตรี ดนตรีไทยร่วมสมัยในมิติของการช่วงชิงความหมาย พื้นที่และบทบาทใหม่ของการนำเสนอ ดนตรีไทยร่วมสมัยเชิงคุณค่า และดนตรีไทยร่วมสมัยมีความหมายที่เลื่อนไหลหรือไม่มีความหมายที่แน่นอน 2) สถานภาพของดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า มีความแตกต่างกันออกไปตามบริบททางประวัติศาสตร์และวัตถุประสงค์ของผู้นำไปใช้ ได้แก่ การเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญและสมัยใหม่ของอาณาจักรสยามในยุคล่าอาณานิคม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐและกลุ่มประชาคมทางการเมืองและตัวแทนความทันสมัยและความเป็นสากล และ 3) บริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า ดนตรีไทยร่วมสมัยเป็นวัฒนธรรมสมัยนิยมที่มีคุณค่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มีแนวคิดในการจัดตั้งวงดนตรี มีสมาชิกของวงดนตรีที่มีความรู้ความสามารถ มีเครื่องดนตรีและวัสดุดิบในการสร้างผลงานที่หลากหลาย มีหลักการและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน มีการจัดรูปแบบของวงดนตรี มีบทเพลง มีการถ่ายทอดความรู้และการฝึกปฏิบัติ มีบทบาทและหน้าที่ในสังคม มีช่องทางการเผยแพร่ที่หลากหลาย มีการออกแบบและวางแผนการนำเสนอผลงาน มีผู้เกี่ยวข้องอยู่นอกเหนือสังคมนักดนตรี และมีระบบความเชื่อ

คำสำคัญ: ดนตรีไทยร่วมสมัย สังคมไทย

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Corresponding author. E-mail: newlccs@hotmail.com

บทนำ

วาทกรรมความเป็นไทย (Thainess) เป็นวาทกรรมที่ทรงพลัง มีอำนาจและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนผู้คนและสังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน จากการประกอบสร้าง (Construction) ความเป็นไทยโดยชนชั้นปกครองสยามในรัชกาลที่ 4 และการพลิกโฉมสยามให้ทันสมัยเทียบเท่าตะวันตกในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 กระทั่งเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย วาทกรรมความเป็นไทยก็ยังคงถูกผลิตซ้ำและนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ ที่ฝังรากลึกในมโนทัศน์ของคนไทยอย่างแน่นหนา กระทั่งนำไปสู่การกำหนดพฤติกรรม ความรู้ ความคิดและการอธิบายหรือการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ภายใต้มโนทัศน์ความเป็นไทย (สายชล สัตยานุรักษ์, 2557) ทั้งนี้ ชุดวาทกรรมความเป็นไทยที่ถูกประกอบสร้างขึ้น มุ่งเน้นลักษณะของความเป็นไทยที่มีลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรม แต่ไม่ได้อิงอยู่กับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่จริงในสังคมไทย แต่วัฒนธรรมไทยหรือชุดวาทกรรมความเป็นไทยที่ถูกสร้างขึ้นนี้เป็นชุดวาทกรรมที่มีความหมายหรืออ้างอิงอยู่กับวัฒนธรรมของชนชั้นปกครองหรือผู้มีอำนาจ หรือสรุปได้ว่าเป็นวัฒนธรรมไทยหรือความเป็นไทยกระแสหลักที่อิงอยู่กับแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ยาก

แม้ในด้านหนึ่งวาทกรรมความเป็นไทยหรือวัฒนธรรมไทยที่ถูกสร้างมีคุณูปการต่อสังคมไทยหลายประการ แต่ชุดวาทกรรมความเป็นไทยที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลต่อการจำกัดพื้นที่ทางความคิดของผู้คนให้ตกอยู่ภายใต้กรอบหรือชุดของคำอธิบายและการนิยามความหมายของความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย หรือเอกลักษณ์ประจำชาติเพียงบางชุด ที่ยากจะปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง ขณะเดียวกันชุดวาทกรรมกระแสหลักที่ได้มีการเลือกสรรลักษณะเฉพาะบางประการ ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการนำมาใช้เพื่อสร้างความเป็นไทย ก็ได้ทำการเบียดขับหรือสร้างความเป็นอื่นให้ผู้คนและวัฒนธรรมจำนวนมากที่อุดมอยู่ในประเทศไทย ให้กลายเป็นอื่น (The Otherness) หรือมีสถานภาพที่แปลกแยก ต้องห้าม ไร้การเหลียวแล หรือถูกจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าวัฒนธรรมไทยกระแสหลัก วัฒนธรรมย่อยบางจำพวกที่ขัดแย้งต่ออุดมการณ์รัฐหรือเป็นวัฒนธรรมที่รัฐพิจารณาเห็นว่าวัฒนธรรมนั้นอาจนำไปสู่การสร้างความแตกแยกของผู้คนและสังคม อันเชื่อมโยงไปถึงการสั่นคลอนต่ออำนาจของรัฐ วัฒนธรรมที่แตกต่างหรือเกิดขึ้นใหม่นั้นก็จำต้องไม่ได้รับความสนใจหรือถูกกำจัดให้สิ้นไป (ประชา สุวิธานนท์, 2558)

“ดนตรีไทยร่วมสมัย” นวัตกรรมใหม่ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง ถือเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของนักดนตรี จากการประยุกต์ระหว่างสุนทรียศาสตร์ทางดนตรี องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีการดำเนินชีวิตและรสนิยมของผู้คน กระทั่งเกิดเป็นนวัตกรรมทางดนตรีที่ตอบสนองความต้องการและรสนิยมใหม่ของผู้คนวงกว้าง ซึ่งวัฒนธรรมดนตรีไทยในแบบฉบับดั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงได้ยากนั้น สามารถเข้าถึงหรือตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างจำกัด ถึงแม้ในด้านหนึ่งวัฒนธรรมดนตรีไทยในแบบฉบับดั้งเดิม จะมีประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการปรับปรุงและประยุกต์โดยการเลือกรับปรับใช้ศิลปวิทยาการชนิดใหม่จากผู้คนและสังคมใหม่ที่เกิดขึ้นร่วมสมัยในแต่ละยุคก็ตามที แต่ในสภาวะความเป็นจริงของวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้น ดนตรี ดังกล่าวกับได้กลายเป็นแบบฉบับของวงดนตรีที่ถูกกำหนดไว้อย่างเบ็ดเสร็จตายตัว หรือถูกทำให้กลายเป็นมาตรฐาน

หนึ่งเดียวที่แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดช่วงระยะเวลาทางประวัติศาสตร์ แต่ก็ผ่านการปะทะและต่อต้านหรือเปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังนั้น เมื่อมีการปรากฏตัวขึ้นของดนตรีไทยร่วมสมัยหรือดนตรีไทยในแบบฉบับอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือกรอบหรือชุดของคำอธิบายเดิมที่กำหนดไว้ ดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นใหม่ในยุคแรกเริ่มจึงถูกตั้งคำถามถึงการเป็นสิ่งที่ทำลายรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยมีมาจากฝ่ายอนุรักษ์นิยม ถึงแม้จะเป็นรูปแบบทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไปทั้งในระดับชาติและนานาชาติก็ตาม

จากปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่วัฒนธรรมดนตรีไทยที่เกิดขึ้น ผนวกกับการนำแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ โดยจุดมุ่งหมายของแนวคิดมุ่งให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏตัวและอยู่ในกระแสความสนใจของผู้คนวงกว้าง จึงนำไปสู่การวิจัยที่เป้าหมายหลักมุ่งเน้นในการให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมสมัยนิยม ผ่านการศึกษาและให้ความสนใจกับวัฒนธรรมดนตรีไทยร่วมสมัย ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลการนิยามความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีอยู่อย่างหลากหลาย สถานภาพ และบริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจและเล็งเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมย่อย (Sub culture) ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในโลกยุคปัจจุบัน

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) มุ่งเน้นการศึกษาปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตประจำวัน หรือการให้ความสนใจการศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นกระแสความนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม อันมีมูลเหตุมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมโดยเฉพาะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ระบบการสื่อสาร การแพร่กระจายของเทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูล และส่งผลถึงการเสพและนำเสนอรูปแบบหรืออัตลักษณ์ใหม่ทางวัฒนธรรมจากผู้คนในสังคมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย และยากแก่การคาดเดาได้ว่ากระแสหรือรูปแบบทางวัฒนธรรมใดจะกลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมของสังคมที่กำลังจะเกิดขึ้นในทุกชั่วขณะ

นักวิชาการสายวัฒนธรรมศึกษาได้ทำการจัดแบ่งประเภทของลักษณะที่เรียกว่าวัฒนธรรมสมัยนิยมซึ่งปรากฏตัวอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ได้แก่ 1) วัตถุสิ่งของที่ได้รับความนิยม 2) รายการโทรทัศน์ที่มีสถิติการเปิดดูจำนวนมาก หรือหนังสือติดอันดับ เพลง ละคร เกมโชว์ที่ได้รับความนิยม 3) พฤติกรรมของผู้คน เช่น การสัก การเจาะ ทำเต้น 4) เทรนด์ (Trend) เช่น ความนิยมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ถุงผ้า การโยยหาอดีต ความคิดชาตินิยม การตื่นเทคโนโลยี 5) เหตุการณ์ เช่น การไปดูพระอาทิตย์ขึ้น การชมคอนเสิร์ต และ 6) ความคลั่งไคล้ในตัวบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นเครื่องชี้วัดว่าวัตถุทางวัฒนธรรมแบบใดคือวัตถุทางวัฒนธรรมที่เป็นกระแสของวัฒนธรรมสมัยนิยม พัฒนากิตติยาษา (2546) ได้นำเสนอความหมายของแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม โดยแบ่งออกเป็น 6 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมอะไรก็ตามที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก 2) วัฒนธรรมที่หลงเหลืออยู่จาก

การให้คำนิยามวัฒนธรรมของชนชั้นนำหรือวัฒนธรรมของชนชั้นสูง หรือเป็นวัฒนธรรมของชนชั้นส่วนใหญ่ ในสังคม 3) วัฒนธรรมมวลชนหรือเป็นวัฒนธรรมที่ถูกผลิต เผยแพร่และโฆษณาในระบบการตลาด 4) วัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดมาจากประชาชน 5) พื้นที่หรือปริมาตรของการต่อสู้ระหว่างพลังของกลุ่มคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบกับกลุ่มคนผู้ที่มีอำนาจในการครอบงำสังคม และ 6) วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาอุตสาหกรรมและการขยายตัวของชุมชนเมือง ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมสมัยนิยมที่ปรากฏขึ้นในกลุ่มดังกล่าวซึ่งมีอิทธิพลมาจากระบบอุตสาหกรรมนั้น วัฒนธรรมสมัยนิยม ก็คือ วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในวิถีชีวิตประจำวัน

จากการจัดแบ่งประเภทและการนิยามความหมายของปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมตามแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยมโดยนักวิชาการสายวัฒนธรรมศึกษา ดนตรีไทยร่วมสมัยถือเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่งอีกหลากหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตและคำนิยาม ดังนั้น ในการวิจัยนี้ จึงได้นำดนตรีไทยร่วมสมัยมาใช้เป็นเสมือนพื้นที่แห่งการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมาย สถานภาพ และบริบททางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การศึกษารูปแบบทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์วัฒนธรรมสมัยนิยมภายใต้บริบทสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายและสถานภาพดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบทสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบทสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้แก่

1) แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ตีความ และนำเสนอข้อมูล เนื่องจากดนตรีไทยร่วมสมัยถือเป็นวัฒนธรรมสมัยนิยมที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยแบบประเพณีนิยมผนวกเข้ากับวัฒนธรรมดนตรีอื่นโดยเฉพาะดนตรีตะวันตก และได้ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชน กระทั่งได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไป ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตตามแนวคิดในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern)

2) วิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) งานวิจัยดนตรีร่วมสมัยที่ได้มีผู้วิจัยอยู่ก่อนในเบื้องต้น และ 2) งานวิจัยและงานศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยโดยใช้แนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม และตัวอย่างงานวิชาการอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการเป็นแนวทาง

ในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดนตรีไทยร่วมสมัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง เต็มเต็มเนื้อหา และอภิปรายผลที่เชื่อมโยงไปสู่ประเด็นสำคัญทางสังคมให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุด

3) นิยามความหมายและสถานภาพของดนตรีไทยร่วมสมัย เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์และทบทวนวรรณกรรมที่ได้มีผู้นิยามความหมายและสถานภาพของคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัยถือเป็นคำสำคัญในวัฒนธรรมดนตรีไทยและสังคมนักวิชาการดนตรีในสังคมไทยที่มีการนิยามความหมายอย่างหลากหลาย และความหมายที่ถูกนิยามขึ้นโดยเฉพาะจากกลุ่มผู้มีอำนาจหรือบทบาทสำคัญในการเผยแพร่หรือผลิตซ้ำชุดความรู้ (วาทกรรม) ของคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัยที่ปรากฏผ่านสถาบันและเครื่องมือต่าง ๆ ในสังคมต่างล้วนถูกนำไปใช้ผลิตซ้ำหรือนำเสนออย่างต่อเนื่อง เช่น สถาบันการศึกษา ที่ถูกผลิตซ้ำความรู้ผ่านการจัดการเรียนการสอน เอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา เป็นต้น ดังนั้น ประเด็นในการนิยามความหมายและคำอธิบายที่อยู่ภายใต้นิยามความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงนำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) บริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย เป็นการสังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อุดมอยู่ในผลงานดนตรีไทยร่วมสมัย จากการเก็บข้อมูลวงดนตรีไทยร่วมสมัยที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 23 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการดนตรีที่มีอิทธิพลและพลวัตต่อการกำหนดความรู้ความจริงและการขับเคลื่อนความรู้ด้านดนตรีในสังคมไทย ซึ่งความรู้ที่ถูกผลิตและนำเสนอผ่านนักวิชาการกลุ่มนี้จะได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้ในการอ้างอิง และ 2) กลุ่มศิลปิน/นักดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีการจัดตั้งวงดนตรีและนำเสนอผลงานเกี่ยวกับดนตรีไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีผลงานและนำเสนอผลงานดนตรีไทยร่วมสมัยในปัจจุบันมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประวัติและพัฒนาการดนตรีในสังคมไทย แนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิชาการดนตรี และ 2) กลุ่มตัวแทนศิลปินและนักดนตรีผู้สร้างสรรค์ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัย โดยมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกสาร โดยการอ่าน วิเคราะห์ ตีความ และจัดหมวดหมู่ข้อมูล 2) แบบสัมภาษณ์ กำหนดโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) จากเอกสาร และ 2) จากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา (Content analysis) ด้วยการวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analytics) และอภิปราย ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความหมายและสถานภาพของดนตรีไทยร่วมสมัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ทำให้ความหมายของคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัย จากนักวิชาการดนตรีและนักดนตรีหรือศิลปินผู้สร้างสรรค์และนำเสนอผลงานด้านดนตรีไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน สามารถจำแนกการให้ความหมายของคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัย ดังนี้

1) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยตามหลักการทางวิชาการศิลปะตะวันตกที่ได้นิยามความหมาย ไว้เช่นเดียวกับคำว่าดนตรีร่วมสมัย (Contemporary Music) โดยใช้ช่วงระยะเวลาเป็นตัวกำหนดรูปแบบ ของผลงานทางดนตรีที่เกิดขึ้น ซึ่งผลงานที่เกิดขึ้นในลักษณะร่วมสมัยเป็นผลงานทางดนตรีที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น ในช่วงศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยมีจารีตการประพันธ์ผลงานทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากขนบเดิม ของการประพันธ์ดนตรีคลาสสิกแบบตะวันตก แต่จะเป็นลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีที่มีความ หลากหลาย ผิดแผกและแตกต่างออกไปจากเดิม ทั้งที่เป็นการสร้างสรรค์ภายในดนตรีคลาสสิกด้วยตนเอง การนำดนตรีจากวัฒนธรรมอื่นเข้ามาร่วมสร้างสรรค์ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีและสื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ทั้งนี้ จากหลักคิดดังกล่าวจึงนำมาสู่การนิยามความหมายของ คำว่าดนตรีไทยร่วมสมัย ที่มีการนิยามความหมายว่าเป็นดนตรีที่มีลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ไทย ที่มีความแปลกใหม่ไปจากขนบของการสร้างสรรค์ในแบบฉบับเดิมที่เคยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ ดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบคิดดังกล่าวนี้ คือ ผลงานทางดนตรีไทยที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ทั้ง การสร้างสรรค์จากองค์ประกอบภายในดนตรีไทยเอง และการผสมผสานกับดนตรีอื่น ๆ โดยเฉพาะการนำ หลักการ แนวคิด หรือกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทยกับองค์ประกอบทางดนตรีของตะวันตก เป็นสำคัญ

2) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบททางประวัติศาสตร์ดนตรี ซึ่งเป็นการให้ความหมายของ คำว่าดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าดนตรีไทยประยุกต์ที่มีการใช้คำดังกล่าวอยู่ก่อนหน้า และได้นำคำว่าร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในวงการศิลปะมาใช้แทนคำว่าดนตรีไทยประยุกต์อย่างแพร่หลายและสืบเนื่อง

มาถึงปัจจุบัน ปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในการกระตุ้นให้มีการใช้คำว่าดนตรีไทยร่วมสมัย เกิดขึ้นจากวงฟองน้ำ ในปี พ.ศ. 2522 โดยบรูซ แกสตัน (Bruce Gaston) ร่วมกับนักดนตรีไทยชั้นครูหลายท่าน กระทั่งวงฟองน้ำได้กลายเป็นต้นแบบของการสร้างสรรค์ผลงานในแบบฉบับดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีการผสมผสานระหว่างแนวคิดทางด้านดนตรีไทย รวมถึงหลักปรัชญาตะวันออกเข้ากับองค์ความรู้ดนตรีตะวันตกของผู้สร้างสรรค์ผลงาน กระทั่งส่งผลให้คำว่าดนตรีไทยประยุกต์ที่เคยใช้อยู่ก่อนหน้าถูกแทนที่ และนำไปสู่การนิยามความหมายของผลงานทางดนตรีที่มีการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์สังคมดนตรีไทย อาทิ วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ ดนตรีประกอบละครร้อง ละครพื้นทาง แตรวง และวงเครื่องสายผสม รวมถึงผลงานทางดนตรีประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคหลัง ที่มีส่วนผสมทางดนตรีโดยการนำองค์ประกอบของดนตรีไทยมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักร่วมกับดนตรีตะวันตก กระทั่งนำไปสู่การสร้างแนวเพลงที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปตามยุคสมัยและปรับเปลี่ยนไปตามรสนิยมของผู้ฟังกระแสหลัก

3) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยในมิติของการช่วงชิงความหมาย พื้นที่ และบทบาทใหม่ของการนำเสนอ โดยเป็นการให้ความหมายของดนตรีไทยที่ปรากฏตัวอยู่ในบริบทอื่น ที่มีความแตกต่างไปจากบริบทหรือพื้นที่เดิม อาทิ ถูกใช้ในการประกอบพิธีกรรมและงานด้านความบันเทิงที่เคยดำเนินมา ดังนั้น การปรากฏตัวของดนตรีไทยทั้งที่เป็นเครื่องดนตรี วงดนตรี ทำนองและแนวเพลงทั้งที่เป็นไปในรูปแบบของดนตรีไทยดั้งเดิมตามแบบชนบท และดนตรีไทยชนิดใหม่ที่มีการผสมผสานกับดนตรีตะวันตก จึงทำให้คุณค่า ความหมายและบทบาทแต่เดิมที่เคยดำเนินมาอย่างต่อเนื่องถูกช่วงชิงไปสู่การให้คุณค่าและมีบทบาทชนิดใหม่ เช่น การนำวงดนตรีไทยไปใช้ในพื้นที่ทางการเมือง การนำเสนอดนตรีไทยในแบบการยืมบรรเลง การแสดงท่าทางของผู้บรรเลงหรือเสียงใหม่ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากเครื่องดนตรีไทยที่แตกต่างไปจากชนบทการบรรเลงในรูปแบบเดิม และการผสมผสานของดนตรีไทยกับดนตรีอื่นที่มีการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายนอกขอบเขตของวัฒนธรรมดนตรีไทยที่เคยดำเนินมา

4) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยเชิงคุณค่า เป็นการนิยามความหมายโดยกำหนดคุณสมบัติของการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทย ที่นำไปสู่การบูรณาการให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีบนพื้นฐานของความงามของการฟัง สร้างเสริมสุนทรีย์ให้แก่ผู้คนและสังคม ตลอดจนผลงานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นนั้นจะต้องนำไปสู่การขบคิด วิพากษ์วิจารณ์ และกลายเป็นต้นแบบหรือแนวทางของการพัฒนาหรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่ให้แก่ศิลปินคนอื่นต่อไป โดยผลงานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นนั้นจะต้องได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในสังคม

5) ดนตรีไทยร่วมสมัยเป็นสิ่งที่ไม่มีนิยามตายตัว แต่จะเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางดนตรีที่มีการนำวัตถุดิบที่เป็นดนตรีไทยและดนตรีอื่น ๆ เข้ามาผสมผสานแล้วทำให้เกิดเป็นผลงานทางดนตรีในรูปแบบใหม่ เป็นผลงานที่มีการนิยามความหมายที่หลากหลาย ไม่คงที่หรือตายตัว เป็นการนิยามที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไปทั้งจากศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน และผู้เสพผลงานทางดนตรี และผลงานดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องได้รับความนิยมจากผู้คนในยุคสมัยนั้น ๆ ด้วย

ด้านสถานภาพของดนตรีไทยร่วมสมัย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ยุค ได้แก่ 1) ยุคสมบูรณาญาสิทธิราช ดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในยุคนี้เป็นดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นจากกระแสการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจากโลกตะวันตก ภายใต้อิทธิพลของลัทธิล่าอาณานิคมในช่วงการปกครองแผ่นดินโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ชนชั้นปกครองต่างมีจิตสำนึกร่วมในการที่จำเป็นจะต้องสร้างความเป็นอารยะผ่านรูปแบบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมสยามให้ทัดเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตก ดังปรากฏผ่านดนตรีไทยสมัยนิยมที่ปรากฏขึ้นในขณะนั้น ได้แก่ ผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ในการสร้างสรรค์บทเพลงสรรเสริญพระบารมีเมื่อมีการเปิดศาลายุทธนาธิการ ในปี พ.ศ. 2430 การสร้างสรรค้วงดนตรีปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ ในปี พ.ศ. 2431 โดยใช้แนวคิดในการปรับปรุงวงปี่พาทย์ประกอบการแสดงจากเดิมให้มีเสียงนุ่มนวล โดยการเพิ่มเสียงทุ้มต่ำหรือเบส (Bass) จากห้องหุ่ย 7 ใบ ประกอบการขับร้องประสานเสียงแบบตะวันตก (Opera) และนำเสนอผลงานให้มีลักษณะเป็นคอนเสิร์ต (Concert) (กรมศิลปากร, 2506) การเข้ามาของแตรฝรั่ง เมื่อราวปี พ.ศ. 2441 ทำให้เกิดวัฒนธรรมดนตรีแตรวงและได้มีการนำเพลงไทยไปใช้ในการบรรเลงประกอบแตรวง เป็นประดิษฐกรรมทางดนตรีที่เกิดขึ้นจากกองทัพในการแสดงแสนยานุภาพ เครื่องประกอบพระเกียรติยศ และบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ (สธน โรจนตระกูล, 2559) ปี พ.ศ. 2465 ยุคแรกเริ่มของเพลงไทยสากลที่มีรากฐานการนิพนธ์จากทำนองเพลงไทยเดิม เป็นผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เกิดดนตรีประกอบละครแนวใหม่ที่เรียกว่าละครร้องจากแนวคิดการขับร้องแบบตะวันตก โดยใช้เพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้นที่สร้างขึ้นใหม่โดยเฉพาะ จากโรงละครบริดาลัยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดละครและดนตรีประกอบในลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ละครพูด ละครร้อง และละครสังคีต มีเนื้อหากระชับ ร่วมสมัยกับสังคมและความเป็นจริงของผู้คน (วิภา วิสเพ็ญ, 2549) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ พระองค์ทรงมีพระราชปณิธานในการอุปถัมภ์ศิลปวัฒนธรรม ดังสะท้อนผ่านการจัดตั้งกรมมหรสพ ดนตรีไทยร่วมสมัยนอกจากจะสะท้อนผ่านผลงานการจัดตั้งวงซิมโฟนี ออร์เคสตราหรือวงเครื่องสายฝรั่งหลวง โดยพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) และท่านถือเป็นบุคคลสำคัญในการนำความรู้ด้านการปฏิบัติและทฤษฎีดนตรีตะวันตกมาสู่ระบบการศึกษาของไทย และเพลงไทยจำนวนมากได้รับการบันทึกข้อมูลด้วยโน้ตสากล (พูนพิศ อมาตยกุล, 2540) ในช่วงรัชกาลเดียวกันยังเกิดวงดนตรีไทยประเภทวงเครื่องสายที่มีการผสมวงกับเครื่องดนตรีตะวันตก คือ วงเครื่องสายผสมเปียโน วงเครื่องสายผสมออร์แกน วงเครื่องสายผสมแมนโดลิน วงเครื่องสายผสมโอโบ วงเครื่องสายผสมซอฝรั่ง และวงเครื่องสายผสมทึบเพลงซัก และการนำดนตรีไทยไปใช้ในการประกอบการฉายภาพยนตร์เจียบ ตลอดจนจนเกิดการบันทึกเสียงเพลงไทยและบทเพลงประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมลงในแผ่นเสียงเพื่อจำหน่ายเป็นจำนวนมากในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย

2) ยุคหลังเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) ดนตรีไทยร่วมสมัยมีสถานภาพที่หลากหลายอย่างมาก ทั้งสถานภาพที่ปรากฏในมิติทางการเมืองในการสืบทอดเจตนารมณ์ของรัฐเพื่อประชาสัมพันธันโยบายรัฐชาตินิยม ผ่านวงดนตรีที่มีชื่อว่า วงดนตรีกรมโฆษณาการหรือวงดนตรีประชาสัมพันธ์

แม้มิติด้านการเมืองดนตรีกรมประชาสัมพันธ์จะทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์นโยบายรัฐชาตินิยม แต่มิติทางสุนทรียศาสตร์ ผลงานที่ถูกสร้างสรรค์จากวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ได้กลายเป็นต้นแบบของวงดนตรีร่วมสมัยที่ได้ผลิตผลงานจำนวนมาก รวมถึงได้วางรากฐานการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตกหรือที่เรียกลักษณะการบรรเลงในรูปแบบใหม่นี้ว่าสังคีตสัมพันธ์ และถือเป็นพัฒนาการสำคัญของวงดนตรีไทยสากล เช่น วงสุนทราภรณ์ วงสังคีตประยุกต์ ที่มีครูดนตรีคนสำคัญทั้งจากวงการดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกร่วมมือในการสร้างสรรค์ผลงาน มิติด้านการสนับสนุนนโยบายรัฐด้านเศรษฐกิจ ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ และการยึดมั่นในความภักดีต่อสถาบันกษัตริย์โดยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ผ่านระบบการสื่อสารมวลชน (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2526) มิติด้านการสร้างบรรทัดฐานให้แก่เยาวชนผ่านผลงานจำนวนมากที่ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา และเผยแพร่สู่สาธารณชนทางวิทยุโรงเรียนของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จากฝีมือของคุณหญิงชื่น ศิลปินบรรเลง ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของดนตรีไทยภายใต้บทบาทของการเป็นแบบเรียนมาตรฐาน ทำหน้าที่กล่อมเกลานักเรียนทั่วประเทศรู้จักและซาบซึ้งในศิลปะและวัฒนธรรมภายใต้กรอบความเป็นไทย ขณะเดียวกันในมิติด้านการเมืองดนตรีไทยร่วมสมัยได้กลายเป็นเครื่องมือในการปลุกระดมมวลชนในการต่อต้านและตอบโต้อำนาจรัฐและความไม่เป็นธรรมในสังคม ดังปรากฏอยู่ในผลงานของวงดนตรีต้นกล้า โดยมีแกนนำคนสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชนของจิตร ภูมิศักดิ์ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนหนุ่มสาวในยุคไทยหาประชาธิปไตย ความเสมอภาค และเรียกร้องความเป็นธรรมของผู้คนกลุ่มแรงงาน เช่นกันกับวงภาวะเกิดโดยกลุ่มนักดนตรีไทยกิ่งส้มครเล่น ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองของวงไปในทิศทางเดียวกัน กระทั่งภายหลังจากสถานการณ์ทางสังคมได้คลี่คลายจากเหตุการณ์ทางการเมืองหลังปี พ.ศ. 2519

บริบทของประชาคมโลกเกิดการแพร่กระจายของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ศิลปวิทยาการชนิดใหม่ และระบบเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดในยุคโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของดนตรีไทยร่วมสมัยถูกสร้างสรรค์ขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งด้านการสร้างความบันเทิงในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมในรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายจนเกิดเป็นวงดนตรีไทยร่วมสมัย นำโดยวงฟองน้ำ จากผลงานของนักดนตรีชาวสหรัฐอเมริกาชื่อว่าบรูซ แกสตัน ที่ได้ศึกษา ทำความเข้าใจดนตรีไทย วัฒนธรรมและหลักปรัชญา ผวนวกกับการประสานความร่วมมือในการสร้างสรรค์ผลงานกับนักดนตรีทั้งไทยและตะวันตก ทดลองและปรากฏเป็นผลงานทางดนตรีจำนวนมากที่ได้รับการเผยแพร่ทั้งบันทึกเสียง การแสดงภายในและต่างประเทศ ตลอดจนจนปัจจัยด้านธุรกิจและระบบการสื่อสารมวลชน ที่ส่งผลให้วงฟองน้ำเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงอย่างมากในสังคมไทย แม้จะมีวงดนตรีไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ผลงานอยู่ก่อนหน้า เช่น วงโปรมุลิกา ในขณะเดียวกันการเกิดขึ้นของวงดนตรีที่นิยามตนเองว่าเป็นวงดนตรีไทยร่วมสมัยทั้งที่ได้อิทธิพลทางความคิดมาจากวงฟองน้ำ และวงดนตรีอื่น ๆ ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากความรู้ด้านดนตรีตะวันตกร่วมสมัย ได้ส่งผลให้เกิดวงดนตรีและรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะไปในแนวทางของดนตรีไทยร่วมสมัยจำนวนมาก ได้แก่ วงกังสดาล วงไหมไทย วงกอไผ่ วงบอยไทย วงภูมรินทร์ วงเบญจรงค์ วงป้อมบอยไทย/บางกอกโซโลโฟน วงกำไล วงโจงกระเบน วงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ วงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร วง B.T.C. แห่งกองการสังคีต กรุงเทพมหานคร

วงดุริยางค์ฟิลฮาร์โมนิกแห่งประเทศไทย วงเจริญกรุงบางกอกแซ็กโซโฟน คอเวตต์ สยามวินด์ วงซุนอินแจ๊สออฟสยาม/บางกอกอคูสติค วงสไป วงกำไล วงเพชรจรัสแสง วง ASIA7 วง Bangkok Wakeup วงซันเอชซันใจ และศิลปินด้านดนตรีไทยร่วมสมัย เช่น เทวัญ ทรัพย์แสนยากร ประภาส ชลศรานนท์ นพ โสติพันธ์ ธนิศร์ ศรีกลิ่นดี อานันท์ นาคคง ธชย ประทุมวรรณ และนักร้องและวงดนตรีที่มีผลงานกระแสนิยม (Popular Music) จากค่ายเพลงนิธิทัศน์ โปรโมชั่น ที่ได้นำเสนอผลงานในรูปแบบของเพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกกรุง แต่มีการผสมผสานทำนองทางดนตรีกับดนตรีไทยในหลายผลงาน เช่น วงแกรนด์เอ็กซ์ วงดิอิมพอสซิเบิล วง 18 กระวีต และศิลปินของบริษัทนิธิทัศน์ เช่น สุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธ์ ดนูพล แก้วกาญจน์ อุเทน พรหมมินทร์ ดวงสิทธิ์ เรียมจินดา ไพจิตร อักษรณรงค์ รวมไปถึงในมิติของแวดวงวิชาการดนตรี ดนตรีไทยร่วมสมัยถูกสร้างสรรค์และนำเสนอในรูปแบบวิชาการผ่านการวิจัย ตำรา หนังสือ งานสร้างสรรค์ โดยนักวิชาการดนตรี ได้แก่ ปัญญา รุ่งเรือง ณัชชา พันธุ์เจริญ วีระชาติ เปรมานนท์ ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร ดนู ฮันตระกูล ไกวิทย์ ชันธศิริ และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับดนตรีไทยร่วมสมัย

2. บริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย

ดนตรีไทยร่วมสมัยตามแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยมมิได้เป็นเพียงแค่ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคมและความนิยมของผู้คนตามกระแสแต่เพียงเท่านั้น แต่ปรากฏการณ์ดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นทั้งจากอดีตกระทั่งปัจจุบัน คือ พื้นที่ที่สำคัญในการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบหรือบริบททางวัฒนธรรมที่อุดมอยู่ในดนตรีไทยร่วมสมัย ซึ่งจากศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ตัวแทนวงดนตรีไทยร่วมสมัย สามารถนำเสนอบริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัย ดังนี้

2.1 แนวคิดในการจัดตั้งวงดนตรี วงดนตรีไทยร่วมสมัยเป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นจากแนวคิดในการจัดตั้งวงดนตรี 3 ประการ ได้แก่ 1) ความต้องการของศิลปินหรือนักดนตรีที่มีการทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีในรูปแบบใหม่ โดยการนำองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกเข้ามาผสมผสานในรูปแบบต่าง ๆ กระทั่งเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางดนตรีในรูปแบบใหม่เกิดขึ้น 2) ความต้องการของศิลปินหรือนักดนตรีที่ต้องการนำเสนอความเป็นไทยให้เป็นที่รู้จักแก่สังคมวงกว้าง ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกในการดึงดูดความสนใจให้กับคนในสังคม และ 3) การสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดความแตกต่าง น่าสนใจ และได้รับความนิยมจากคนหมู่มาก อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการอาชีพทางดนตรี โดยเฉพาะดนตรีไทยจากผู้ว่าจ้างในการนำดนตรีไปบรรเลงในงานต่าง ๆ

2.2 สมาชิกของวงดนตรีไทยร่วมสมัย ได้แก่ นักดนตรีที่อยู่ภายใต้สังกัดของสถาบันกษัตริย์และชนชั้นปกครองในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และพบว่าหลังยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ประกอบด้วย นักดนตรีที่อยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มประชาคมที่ขับเคลื่อนทางการเมือง นักดนตรีอิสระ ศิลปินมืออาชีพ ศิลปินสมัครเล่น นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ เจ้าของธุรกิจ ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจหรือมีความรู้ด้านดนตรีที่นำเสนอผลงานด้านดนตรีไทยร่วมสมัย

2.3 เครื่องดนตรีหรือวัตถุ癖ในการสร้างผลงานดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า ยุคเริ่มต้นเป็นการนำเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกนำมาใช้เป็นวัตถุ癖หลักในการสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นด้วยการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงทำให้ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัยเกิดขึ้นจากเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องดนตรีอาเซียน เครื่องดนตรีพื้นบ้าน พื้นเมือง เครื่องดนตรีจากวัฒนธรรมอื่น ตลอดจนถึงวัตถุ癖อื่น ๆ ที่ทำให้เกิดเสียง ในการนำมาใช้สร้างสรรค์เสียงให้เป็นดนตรีไทยร่วมสมัยในรูปแบบต่าง ๆ

2.4 หลักการหรือแนวคิดในการสร้างดนตรีไทยร่วมสมัย เริ่มต้นจากแนวคิดในการนำดนตรีไทยผนวกกับดนตรีตะวันตกทั้งที่ปรากฏจากการผสมผสานเครื่องดนตรี แนวคิด และการทดลองเพื่อนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรูปแบบของดนตรีไทยร่วมสมัย ภายใต้บริบททางที่เปลี่ยนแปลง จากยุคการสร้างควมศิวไลซ์ของสยาม สู่ยุคประชาธิปไตยภายใต้นโยบายชาตินิยม การขับเคลื่อนทางการเมืองจากกลุ่มประชาคมที่มีอุดมการณ์สอดคล้องและแตกต่างจากภาครัฐ ตลอดจนถึงการสร้างสรรค์ดนตรีไทยร่วมสมัยภายใต้ความต้องการของเจ้าของธุรกิจเจ้าของผลงาน ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์มีความแตกต่างกันออกไปภายใต้มูลเหตุและปัจจัยที่แตกต่างกัน

2.5 วงดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า มีลักษณะของการร่วมวงดนตรีที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปตามยุคสมัย ทั้งเป็นรูปแบบที่มีชื่อเรียกและระบุเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ในวงดนตรีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในวัฒนธรรมดนตรีไทย และรูปแบบของวงดนตรีที่มีการผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีตะวันตกหรือเครื่องดนตรีและวัตถุ癖อื่น ๆ ที่นำมาใช้ในวงดนตรีไทยร่วมสมัย ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงดังกล่าวได้ แต่วงดนตรีดังกล่าวจะมุ่งเน้นการนำเสนอเสียงของบทเพลงจากการประพันธ์ของศิลปิน และความต้องการของผู้อาวุ่จ่าง

2.6 ประเภทของบทเพลงในวงดนตรีไทยร่วมสมัย จะมีการเรียกชื่อประเภทของบทเพลงหรือรูปแบบ (Style) ของบทเพลงที่เกิดจากวงดนตรีไทยร่วมสมัยที่แตกต่างและหลากหลายกันออกไป ได้แก่ ดนตรีไทยประยุกต์ ดนตรีไทยสากล ดนตรีคลาสสิก ดนตรีแจซ ดนตรีสมัยนิยม ดนตรีเล่าเรื่อง ดนตรีทดลอง ดนตรีไทยสมัยใหม่ ดนตรีผสมผสาน ดนตรี Progressive ดนตรี New age ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการสร้างสรรค์บทเพลงหรือแนวทางดนตรีที่เกิดขึ้นจากวงดนตรีไทยร่วมสมัย มีทั้งการปรับระดับเสียงตะวันตกให้เข้ากับระบบเสียงของดนตรีไทย การปรับระดับเสียงจากดนตรีไทยให้เข้ากับดนตรีตะวันตก ตลอดจนการสร้างเสียงขึ้นใหม่โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.7 การถ่ายทอดความรู้หรือการฝึกปฏิบัติทักษะดนตรีไทยร่วมสมัย จากรบบบ้านดนตรี สำนักดนตรี วัด วัง ซึ่งเป็นรากฐานในการถ่ายทอด ฝึกปฏิบัติ และสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทยในแบบฉบับดั้งเดิมตามขนบของการถ่ายทอดดนตรีไทยในแบบประเพณี ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่สถาบันการศึกษา องค์กร และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สตูดิโอ ห้องพัก และโลกออนไลน์ ซึ่งถือเป็นพื้นที่ใหม่ในการถ่ายทอด ปฏิบัติ ฝึกซ้อม ทดลองและสร้างสรรค์ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเฉพาะความสะดวกและย่นระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.8 บทบาทหน้าที่และการนำดนตรีไทยร่วมสมัยไปใช้ในสังคม พบว่า ดนตรีไทยร่วมสมัยถูกนำไปใช้ในการสร้างความบันเทิง ตอบสนองนโยบายชนชั้นปกครอง อุดมการณ์รัฐ นำไปสู่การประกอบธุรกิจ ประกอบอาชีพของนักดนตรี ตอบสนองความต้องการทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มประชาคม กิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม หรือการเป็นตัวแทนภาพลักษณ์ของความเป็นไทย การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีในบริบทสังคมไทยสู่สายตาชาวโลกในระดับนานาชาติ

2.9 ช่องทางการเผยแพร่ พบว่า มีการเผยแพร่ทั้งในรูปแบบของงานมหรสพ กิจกรรมต่าง ๆ ของหลวงและราษฎร์ในอดีตและปัจจุบัน สถานบันเทิง ร้านอาหาร งานเฉพาะกิจ งานอีเว้นท์ต่าง ๆ ที่มีการว่าจ้างจากเจ้าภาพ เจ้าของงานหรือตัวแทนผู้จัดหางาน กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนถึง เทป ซีดี วิดีทัศน์ สื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เพจ และยูทูบ

2.10 รูปแบบการนำเสนอวงดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า มีการนำเสนอในบริบทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการจัดการ ออกแบบและวางแผนการนำเสนอวงดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีความเกี่ยวข้องกับลำดับขั้นตอนการแสดง องค์ประกอบของผู้แสดง การแต่งกาย เพศของผู้แสดงทั้งในรูปแบบของวงดนตรีหญิงล้วน ชายล้วน ลักษณะการแสดงหรือการบรรเลง เช่น การนั่งบรรเลง การยืนบรรเลง อิสระเสรีในการแสดงออก หรือการนำเสนอในรูปแบบอื่น ๆ ภายใต้ความต้องการของผู้ว่าจ้าง หรือความต้องการของศิลปินในการนำเสนอผลงานเพื่อให้เกิดการได้รับความนิยมจากผู้เสพผลงาน

2.11 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า จากอดีตที่ดนตรีไทยร่วมสมัยมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์และชนชั้นปกครองในการรับวัฒนธรรมต่างชาติและนำไปสู่การสร้างสรรคและเผยแพร่ผลงานทางด้านดนตรีไทยร่วมสมัยนั้น ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัยในปัจจุบันได้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีไทยร่วมสมัยที่เพิ่มมากขึ้นนี้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่ทำให้วัฒนธรรมดนตรีไทยร่วมสมัยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ได้แก่ ผู้จัดหางาน ผู้ว่าจ้าง ช่างแต่งหน้าผู้ออกแบบเสื้อผ้า นักออกแบบการแสดง นักแสดง เจ้าของค่ายเพลง ผู้ออกแบบศิลปิน และสื่อมวลชน

2.12 ความเชื่อของวงดนตรีไทยร่วมสมัย พบว่า สำหรับนักดนตรีไทยนั้นยังคงมีระบบความเชื่อที่เป็นไปในรูปแบบเดิม เนื่องจากนักดนตรีที่สร้างสรรค์ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัยมีพื้นฐานมาจากการเป็นนักดนตรีไทย หรือการศึกษาและเข้าถึงวัฒนธรรมดนตรีไทยอย่างลึกซึ้ง เช่น บรูซ แกสตัน รวมถึงนักดนตรีที่ไม่ใช่ นักดนตรีไทยก็ยังคงมีชนบหรือแบบแผนวิถีชีวิตภายใต้กรอบวัฒนธรรมความเป็นไทย ดังนั้น จึงยังคงมีระบบความเชื่อถือและศรัทธาทั้งในวัฒนธรรมดนตรีไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งสะท้อนผ่านการไหว้ครู การกราบบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือรูปเคารพ การให้ความสำคัญกับบทเพลงที่มีสถานภาพสูง และเครื่องดนตรีไทย ตลอดจนขนบจารีตต่าง ๆ ที่อยู่ในวัฒนธรรมไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) เปิดพื้นที่ทางวิชาการในการศึกษาดนตรีไทยจากการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีและระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยที่มีความหลากหลาย สามารถที่จะการตั้งคำถาม ถกเถียงโต้แย้งที่ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การขยายผลองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยสู่สังคมวิชาการ
- 2) ได้ข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจ ต่อยอดและขยายผลแก่วงวิชาการด้านการศึกษาและการสร้างสรรค์เชิงเศรษฐกิจอุตสาหกรรมบันเทิง
- 3) นำข้อมูลที่ได้ไปสู่การพัฒนา วางแผน และสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทยร่วมสมัย และผลงานร่วมสมัยอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนและบริบททางสังคม บนพื้นฐานของความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่า

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาดนตรีไทยร่วมสมัยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมประชานิยม (Pop Culture) ตามแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยมนั้น พบว่า ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยมีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์และมุมมองความคิดของนักวิชาการและศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยแบ่งออกเป็น 5 ความหมาย ได้แก่ 1) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยตามหลักการทางวิชาการศิลปะตะวันตกที่ได้นิยามความหมายไว้ เช่นเดียวกันกับคำว่าดนตรีร่วมสมัย (Contemporary Music) 2) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยในบริบททางประวัติศาสตร์ดนตรี ซึ่งเป็นการให้ความหมายของคำว่าดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีความหมายเช่นเดียวกันกับคำว่าดนตรีไทยประยุกต์ 3) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยในมิติของการช่วงชิงความหมาย พื้นที่ และบทบาทใหม่ของการนำเสนอ 4) ความหมายของดนตรีไทยร่วมสมัยเชิงคุณค่า และ 5) ดนตรีไทยร่วมสมัยเป็นสิ่งที่ไม่มีนิยามตายตัว แต่จะเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางดนตรีที่มีการนำวัตถุดิบที่เป็นดนตรีไทยและดนตรีอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ดนตรีไทยร่วมสมัยได้ปรากฏอยู่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นหรือมีสถานภาพที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และจากการศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของดนตรีไทยร่วมสมัยจากแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสมัยนิยมที่มุ่งเน้นการให้คุณค่าและทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมย่อยที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างไม่มองข้าม พบว่า ดนตรีไทยร่วมสมัยล้วนอุดมไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีไทยร่วมสมัย ซึ่งไม่แตกต่างไปจากรูปแบบทางวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคมไทย

แม้ในด้านหนึ่งดนตรีไทยถูกนิยามว่าเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่ไม่ได้รับความนิยมจากคนในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากมีบทบาทและหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนและสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ปรากฏการณ์ของดนตรีไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แม้จะไม่ได้ถูกสถาปนาให้เป็นดนตรีกระแสหลักอย่างเช่นดนตรีไทย และบางช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ยังถูกนิยามว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมในการทำลายศิลปะวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ แต่ด้วยบริบททางสังคมวัฒนธรรม

รสนิยมของผู้คน และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลให้รูปแบบทางวัฒนธรรมเดิมของดนตรีไทยที่เคยผูกขาดอยู่กับชนบทยาวประเพณีบางประการ เกิดการสร้างสรรค์ ทดลอง จนเกิดเป็นนวัตกรรมทางดนตรีที่ได้รับ การยอมรับจากผู้คนในสังคม นำไปสู่การสร้างทางเลือกหรือทางรอดของผู้ประกอบอาชีพด้านดนตรีไทย ให้สร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทยในแบบฉบับร่วมสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนและสังคม

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากผลการศึกษาที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาดนตรีไทยร่วมสมัยจากการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับที่ยศ สันตสมบัติ (2554) ได้นิยามถึงคุณสมบัติของรูปแบบทางวัฒนธรรมความว่า “คุณสมบัติที่สำคัญของวัฒนธรรม (Culture) เป็นสิ่งที่ไม่เคยหยุดนิ่ง แต่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว ภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง” (น. 12) ซึ่งแม้ในด้านหนึ่งรูปแบบทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมที่มีลักษณะของความเป็นไทย ที่เชื่อมโยงและรักษาไว้ด้วยสถาบันที่มีอำนาจทางสังคม ซึ่งมีความพยายามในการหวงห้ามและธำรงรักษาไม่ให้ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น จะมีคุณูปการอย่างมากในบางช่วงของประวัติศาสตร์ แต่คู่ขนานกันนั้นกระบวนการดังกล่าวได้ส่งผลให้วัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏและดำรงอยู่ในสังคมอย่างมากมายและหลากหลายต่างไม่ได้รับการทำความเข้าใจ การให้คุณค่า และการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งกระบวนการศึกษาและการทำความเข้าใจในแนวทางดังกล่าวนี้ จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับวัฒนธรรมย่อยของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างหลากหลายในสังคม อันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันของผู้คนและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างอย่างเป็นเหตุเป็นผล ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) ในสังคมไทยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านศิลปวัฒนธรรมควรมีการนำกระบวนการศึกษาหรือข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ไปสู่การส่งเสริมศักยภาพด้านวัฒนธรรมดนตรี ดนตรีไทยร่วมสมัย ให้เกิดเป็นหลักสูตร แบบเรียน หรือองค์ความรู้อย่างจริงจัง ตามแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power)

2. ควรมีการนำแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยมหรือแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ไปใช้ในการศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจากปรากฏการณ์และรูปแบบทางวัฒนธรรมที่กำลังเป็นกระแสหรือได้รับความนิยมจากประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน เพื่อการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และถือเป็นการเปิดพื้นที่ สร้างความเข้าใจ ให้คุณค่าและความสำคัญกับวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ในสังคม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2506). *ชุมนุมบทละครคนและบทคอนเสิต พระนิพนธ์สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์*. พระนคร: ผู้แต่ง.
- ประชา สุวิธานนท์. (2558). *อัตลักษณ์ไทย: จากไทยสู่ไทย ๆ*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). *คนพันธุ์ป๊อป: ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2540). *ลำนํ้าแห่งสยาม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ยศ ลันตสมบัติ. (2554). *มนุษย์กับวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีณา วิสเพ็ญ. (2549). *วรรณคดีการละคร*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- สธน โรจนตระกูล. (2559). *แตรวง (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สายชล ลัตยานุรักษ์. (2557). *10 ปัญญาชนสยาม*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2526). *48 ปีของข้าพเจ้าและบทความบางเรื่อง: อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.